

УДК 94(477):358.11«1941/1945»В.С.Петров

© **Володимир РУГАЛЬ**

ВАСИЛЬ ПЕТРОВ: ЗВИВИСТИМИ ДОРОГАМИ ВІЙНИ

Розглядається бойовий шлях двічі Героя Радянського Союзу Василя Степановича Петрова, уродженця с. Дмитрівка Приазовського району Запорізької області, у Великій Вітчизняній війні.

Ключові слова: В.С. Петров, артилерія, Велика Вітчизняна війна, артилерійський полк, артилерійська бригада, армія, фронт.

Державотворення, політичні процеси, економічні зрушення, як правило, – результат спільних зусиль громади та окремих особистостей. Нелегко спростувати тезу про те, що історія твориться особистостями. Українська історія в цьому сенсі не є винятком. Адже маємо багато визначних постатей, які зробили значний внесок у політичний, економічний, військовий та культурний розвиток держави. Про одних написані змістовні статті в літературі, про інших ми знаємо зовсім мало, а з часом забуваємо про них.

Ця наукова розвідка розкриває життєпис героїчної постаті вітчизняної історії, людини, яка зробила дуже багато задля майбутнього країни, – Василя Степановича Петрова – визначного військового діяча, двічі Героя Радянського Союзу, який пройшов тернистими шляхами Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., а згодом брав участь у розбудові збройних сил незалежної України. Ми розглянемо найважливіший етап військового шляху В.С. Петрова – період Великої Вітчизняної війни.

У наукових розвідках і мемуарній літературі, що висвітлюють історію Великої Вітчизняної війни, приділяють мало уваги дослідженню життєвого шляху В.С. Петрова. У радянській історіографії життю та подвигу прославленого артилериста присвячена невелика брошура, статті в енциклопедичних виданнях, окремі нотатки в довідково-статистичних працях [5, 363; 6, 257; 7, 156–157; 26]. Дещо краща ситуація склалась у сучасній українській історичній науці, але публікації обмежуються лише статтями у періодичних виданнях [9, 10, 11; 12, 27]. Значне місце в дослідженні порушеної теми посідають власні спогади В.С. Петрова [20, 21]. На глибоке переконання автора, порушена проблема нині потребує детальніших наукових вислідів.

В.С. Петров народився 22 червня 1922 р. у с. Дмитрівка Приазовського району Запорізької області в селянській родині. Дитячі роки Василя Степановича

не були легкими. Будучи малолітнім хлопчиком, втратив матір, змушений був жити з мачухою, бо батько одружився вдруге. У 30-х рр. батька відправили на будівництво Біломорканалу [12]. Невдовзі почався голодомор 1932–1933-х рр., під час якого Василь Степанович втратив меншого брата.

1939 р. В.С. Петров закінчив школу і без відома рідних через військовий комісаріат, додавши рік до свого віку, оскільки ще не мав 18 років, вступив на навчання до Сумського артилерійського училища, по закінченні якого 6 червня 1941 р. отримав звання лейтенанта [24].

Для проходження подальшої служби молодий офіцер направлений до укріпрайону м. Володимир-Волинський, куди прибув 14 червня 1941 р. Призначений заступником командира 3-ї батареї 92-го окремого артилерійського дивізіону 27-го стрілецького корпусу 5-ї армії Київського особливого військового округу (КОВО, з 22 червня – Південно-Західний фронт) [20, 24; 25].

Як згадував у своїх спогадах В.С. Петров, у червні 1941 р. про неминучість війни неодноразово йшлося у військових колах [20, 76]. Командування КОВО ще в лютому 1941 р. розробило план прикриття державного кордону, відповідно до якого 5-та армія мала охороняти кордон довжиною 174 км. Зі свого боку командування 5-ї армії для виконання поставленого завдання у травні 1941 р. розробило власний план, згідно з яким створювалися дві ділянки прикриття. Першу займали бійці 15-го, другу – 27-го стрілецьких корпусів [23, 324].

У травні 1941 р. до штабів усіх частин 27-го стрілецького корпусу були розіслані інструкції про дії на випадок війни. Крім того, напередодні війни частини корпусу постійно проводили військові навчання. Щоб уникнути провокацій, артилеристи мали наказ не вступати в бій одразу після порушення державного кордону ворогом [20, 68].

Про перші хвилини нападу нацистської Німеччини на СРСР Василь Степанович Петров згадував так: «Спросоння я не міг зрозуміти, що відбувається. Тремтіли стіни. Бите скло... Війна! Я подивився на годинник – 3 години 02 хвилини...» [20, 189].

Уже за 30 хвилин, о пів на четверту ранку, 3-тя батарея 92-го окремого артилерійського дивізіону зайняла позиції в районі, який був указаний в інструкціях про дії на випадок війни – біля кладовища с. Зимне Володимир-Волинського району Волинської області, проте наказу про відкриття артилеристами вогню не надійшло. Надійшов інший наказ – зайняти позиції біля населеного пункту Октави [20, 192–193]. Батарея зайняла нові позиції, проте наказу про відкриття вогню довелося чекати ще декілька годин. Лише на 12 годину дня надійшли координати та наказ відкрити вогонь [20, 217]. Саме в цей час розпочалися зустрічні бої, коли ворог уже просунувся на 10-20 км углиб від кордону [23, 341].

У перший день війни упродовж восьми годин 3-тя батарея вела безперервний вогонь по ворогу. Бійці відбили 27 ворожих танків, 6 із яких були виведені з ладу [28, 9]. З часом з'ясувалося, що бійці 92-го окремого артдивізіону опинились в оточенні. Артилеристи пошкодили гармати і впродовж кількох діб із боями проривалися до своїх військ. Вийшли з оточення 25 червня 1941 р. на лінії оборони 61-го стрілецького полку 45-ї стрілецької дивізії – поблизу м. Ковель [20, 252].

Після короткого відпочинку артилеристи 92-го окремого артилерійського дивізіону ввійшли до складу Ковельського гарнізону та 124-ї стрілецької дивізії 27-го стрілецького корпусу 5-ї армії Південно-Західного фронту.

У складі цього військового з'єднання 92-й артилерійський дивізіон, як піхотна частина, брав участь в обороні м. Луцьк, перебуваючи на позиції в с. Княгинине (нині с. Маяк), розташованому за 7 км від Луцька.

1-й взвод 3-ї батареї 92-го артдивізіону, яким командував В.С. Петров, зайняв позиції на правому фланзі оборони – стратегічно важливій висоті. Мета взводу – перешкодити ворогу зайти з флангу основним силам 124-ї стрілецької дивізії. З поставленим завданням взвод Василя Степановича впорався, однак знову опинився в оточенні. Завдяки чіткому керівництву молодого лейтенанта бійцям удалося прорватися до своїх військ [20, 270 – 272].

30 червня 1941 р. Ставка Верховного Головнокомандування прийняла рішення зайняти позиції на старому кордоні по лінії Білокоровичі – Новоград-Волинський – Шепетівка – Проскурів (нині – Хмельницький) – Кам'янець-Подільський. 5-та армія, куди входив 92-й окремий артилерійський дивізіон, розмістилася на лінії Новоград-Волинський – Коростишів [25, 71].

Після запеклих боїв на кордоні артдивізіон вийшов з оточення. 5 липня 1941 р. надійшов наказ командування 5-ї армії про розформування 92-го окремого артилерійського дивізіону, особовий склад якого підпорядковувався 231-му артилерійському полку 15-го стрілецького корпусу 5-ї армії Південно-Західного фронту, в якому В.С. Петров був призначений командиром артилерійського взводу [18]. Тепер оборона підступів до столиці України – Києва стала пріоритетним завданням.

Під час Київської оборонної операції (11 липня – 26 вересня 1941 р.) війська 5-ї армії займали позиції на північній ділянці фронту, спираючись на Коростенський укріпрайон [3, 84]. Упродовж місяця вдавалося стримувати наступ ворога. Особливо запеклі бої відбувалися за м. Малин Житомирської області, місто декілька разів переходило з рук у руки. У розпалі битви за місто в артилеристів закінчилися боєприпаси, а склад розміщувався в с. Головки, яке було захоплене ворогом.

Щоб дістати боєприпаси, на Головки було проведено артналіт, під час якого В. Петров зі своїми бійцями увірвався до складу й дістав снаряди [28, 10]. Ворог захопив Малин, а особовий склад артилерійського полку отримав наказ форсованими темпами відступати через м. Чорнобиль на Чернігів [21, 31].

У ході оборони Чернігова 231-й артилерійський полк підтримував 45-ту стрілецьку дивізію, яка була перекинута з дніпровського рубежу і 31 серпня вступила в бій. Завданням дивізії було прикриття розриву між 20-ю та 62-ю стрілецькими дивізіями 5-ї армії Південно-Західного фронту на ділянці оборони 45-ї стрілецької дивізії – с. Халявин – с. Юр'ївка Чернігівського району, бо через цей рубіж проходило стратегічно важливе шосе – Гомельський шлях, по якому наступала 134-та піхотна дивізія ворога [4, 251].

За наказом начальника артилерії 45-ї стрілецької дивізії 231-й артилерійський полк підтримував вогнем бійців 10-го стрілецького полку і впродовж останніх днів

серпня – перших днів вересня 6-та батарея 231-го корпусного артилерійського полку В.С. Петрова займала позиції біля с. Полуботки Чернігівського району. Перебування на цих позиціях для лейтенанта В.С. Петрова залишилося в пам'яті на все життя, адже тут він зустрів дівчину, яка надовго запала йому в душу [21, 155].

Упродовж декількох днів артилеристи вели безперервний вогонь по ворогу, виконуючи наказ Генерального штабу від 2 вересня 1941 р. про необхідність утримання міста будь-якою ціною. Проте на цей час ворог підійшов до околиць міста з півночі та зі сходу і посилив свій натиск. Сили оборонців уже були на межі, і довго стримувати навалу нацистських військ не було можливості. Усі ці обставини в перші дні вересня 1941 р. призвели до загрози оточення всієї 5-ї армії. Штаб армії на чолі з генералом М. Потаповим ухвалив рішення відводити війська на південний схід. Кожна військова частина розробила свій план відступу.

Відповідно до наказу командування 231-го корпусного артилерійського полку прикривати відхід залишився 19-річний лейтенант В.С. Петров з однією гарматою та з 14 бійцями – обслуга гармати, два розвідники, телефоністи, артилерійські майстри, санінструктори, які займали позиції біля с. Полуботки. В.С. Петров дістав завдання протриматися одну годину, і якщо підійде піхота, то передати їй свої позиції. Виконавши поставлене завдання, В.С. Петров зі своїми бійцями відступив через м. Чернігів до с. Підгірне Чернігівського району Далі командування 45-ї стрілецької дивізії наказало підтримати наступ піхоти, який, на жаль, не вдався, і радянські частини змушені були відступати [21, 182–185].

Війська Південно-Західного фронту з боями відійшли на територію Лохвицького району Полтавської області, де розділися на дві частини. Одна частина на чолі з командуванням фронту 20 вересня 1941 р. потрапила в оточення в урочищі Шумейкове, де була розбита.

Інша частина сил фронту та 231-й корпусний артилерійський полк відступили до с. Сенча Лохвицького району, де збиралися форсувати р. Сула, однак були атаковані ворогом, а після бою виявилось, що противник оточив радянські війська, особовий склад яких виходив розрізненими частинами. В.С. Петров, очоливши бійців, упродовж декількох тижнів вибирався з оточення. До своїх військ Василь Петров приєднався біля м. Гадяч.

Після тяжких оборонних боїв і виходу з оточення лейтенант (з 15 грудня 1941 р. – старший лейтенант) В.С. Петров призначений командиром взводу 595-го артилерійського полку протитанкової оборони Резерву Головнокомандування Південно-Західного (з березня 1942 р. Брянського) фронту [24].

У складі полку Василь Степанович брав участь у Воронезько-Ворошиловградській оборонній операції (28 червня – 24 липня 1942 р.). Під час операції війська Брянського фронту займали 350-кілометрову смугу оборони – від м. Бельов до верхів'я р. Сейм [3, 105].

На початку липня 1942 р. ворог посилив натиск. У районі с. Бистрець В.С. Петров керував батареями, які відбили 3 танкові атаки. У результаті ведення вогню прямою наводкою було підбито 17 танків та вбито 700 солдатів та офіцерів нацистських військ. Форсуючи р. Дон під постійним бомбардуванням, Василь

Петров урятував 4 гармати і близько 20 автомобілів [8]. За ці мужні дії Василь Степанович отримав першу нагороду – орден Червоної Зірки [24].

Наприкінці липня 1942 р., відповідно до наказу Ставки Верховного Головнокомандування, з частин Брянського фронту був утворений Воронежський фронт, куди із серпня увійшов 595-й артилерійський полк протитанкової оборони Резерву Головнокомандування.

Із завершенням оборонних боїв під Сталінградом і переходу 11 листопада 1942 р. радянських військ у наступ, розпочалися активні дії й на інших фронтах. 13 січня – 3 березня 1942 р. військами Воронежського фронту та частинами сил Брянського і Південно-Західного фронтів було проведено Воронежсько-Харківську стратегічну наступальну операцію, основним завданням якої був розгром ворожої групи армій та визволення міст Воронеж, Курськ, Белгород, Харків [3, 119].

На завершальному етапі операції – у Харківській фронтовій наступальній операції (2 лютого – 3 березня 1943 р.) – В.С. Петров у складі своєї частини тіснив ворога від м. Белгород, а вже 16 лютого 1943 р. разом з військами інших частин брав участь у першому визволенні м. Харків [19, 249]. У березні 1943 р. ворог перейшов у контрнаступ, у результаті якого виникла загроза оточення частини Воронежського фронту, що призвело до відступу на р. Сіверський Донець [17, 16–19]. Під час відступу В.С. Петров зі своєю 4-ю батареєю прикривав відхід радянських військ з м. Харків.

Після закінчення операції стало зрозуміло, що ворог ще не зломлений, тому потрібні сили для його знищення. Саме з цією метою в квітні 1943 р. Ставка Верховного Головнокомандування СРСР розробила план однієї з вирішальних битв Великої Вітчизняної війни – на Курській дузі (5 липня – 23 серпня 1943 р.)

Згідно з планом Курська битва складалася з двох етапів: оборонного та наступального. В оборонному брали участь війська Воронежського та Центрального фронтів.

В.С. Петров у ході Курської битви – капітан, заступник командира 1850-го винищувально-протитанкового артилерійського полку 32-ї окремої винищувально-протитанкової артилерійської бригади 40-ї армії Воронежського фронту [24]. 12 липня 1943 р. він брав участь у найбільшій зустрічній танковій битві періоду Великої Вітчизняної війни, що розгорнулася на Прохорівському полі. 19 липня в районі населеного пункту Липові Балки 1850-й артполк перейшов у наступ [8].

На завершальному етапі Курської битви, у ході Белгородсько-Харківської наступальної операції (3–23 серпня 1943 р.), 1850-й винищувально-протитанковий артилерійський полк знаходився у складі танкової групи прориву. Капітан В.С. Петров керував батареями полку, які супроводжували 99-ту танкову бригаду 69-ї армії Воронежського фронту.

19 серпня 1943 р. під с. Ревки Лебединського району Сумської області, завдяки сміливим та рішучим діям Василя Петрова, було відбито ворожий контрнаступ. Це забезпечило нашим військам успішне визволення м. Лебедин. За успішне командування в цьому бою капітан В.С. Петров був нагороджений орденом Червоного Прапора [8].

По завершенні Курської битви наступальний порив Червоної армії вже не можна було стримати. З тяжкими боями воїни виконували поставлені завдання. Основним завданням Чернігівсько-Полтавської стратегічної наступальної операції (26 серпня – 30 вересня 1943 р.), в якій брали участь війська Воронежського фронту, був вихід до Дніпра [17, 21–29].

14 вересня 1943 р. у ході операції в Лохвицькому районі Полтавської області капітан Василь Петров швидко і без втрат організував переправу трьох батарей 1850-го артполку через р. Сулу під сильним бомбардуванням ворога. Завдяки вмілому та хороброму командуванню офіцера, який був поранений, але не залишив бойових порядків, батареям удалося одразу вступити в бій на іншому березі, й далі вести наступ [8].

Виконуючи обов'язки командира полку, у ніч з 23 на 24 вересня 1943 р. у районі м. Ржищів та с. Балико-Щучинка Кагарлицького району Київської області капітан В.С. Петров польовими силами та засобами вміло і швидко організував форсування Дніпра й захоплення та утримання позицій на його правому березі [8].

1 жовтня 1943 р. під час боїв за утримання Букринського плацдарму, коли всі офіцери полку перебували в одному окопі, Василь Степанович помітив, що немає його товариша – капітана Г. Білого. Невдовзі знайшов друга мертвим. Несучи тіло побратима до частини, потрапив під ворожий артобстріл, втратив свідомість. Непритомного капітана В.С. Петрова бійці знайшли серед мертвих, підготовлених похоронною командою до поховання. За наказом командира полку В.С. Петрова відправили до госпіталю, де він, завдяки професійності лікарів, вижив, проте втратив обидві руки [22]. Ампутація рук для будь-якої людини – трагедія. Василю Степановичу це нещастя допомогли пережити друзі й однополчани, які постійно надсилали листи [14; 15]. У листах товариші намагались переконати В.С. Петрова, що життя триває, що потрібно боротися зі своїми недугами, і наводили приклади, коли люди перемагали інвалідність і жили повноцінним життям [28, 25–26].

Василь Петров відповідав на кожний лист, спочатку просив писати товаришів, а потім за допомогою протезів навчився писати сам. Певною втіхою у важкий час реабілітації було присвоєння йому звання Героя Радянського Союзу Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 грудня 1943 р. за успішні бої під час утримання Букринського плацдарму.

Після тривалого лікування В.С. Петрову запропонували зайнятися громадською роботою, але впродовж декількох місяців він наполегливо писав листи в Ставку ВГК із проханням повернути його до діючої армії. 20 грудня 1944 р. В.С. Петров у військовому званні майора повернувся до своєї частини – 248-го гвардійського винищувально-протитанкового артилерійського полку 11-ї гвардійської винищувально-протитанкової артилерійської бригади 52-ї армії 1-го Українського фронту на посаду заступника, а з лютого 1945 р. – командира полку [24].

На фронт В.С. Петров повернувся в період підготовки та проведення однієї з найбільших стратегічних операцій Великої Вітчизняної війни – Вісло-Одерської (12 січня – 3 лютого 1945 р.). Операція розпочалася з успішних дій артилеристів, удар яких деморалізував і позбавив боєздатності ряд частин німецької армії. У рамках

операції військами 1-го Українського фронту проведено Сандомирсько-Сілезьку фронтову операцію (12 січня – 3 лютого 1945 р.). У результаті розгромлено значні сили ворога, визволено Південну Польщу, захоплено плацдарми на лівому березі р. Одер і перенесено бойові дії на територію Німеччини [3, 160–161].

У зв'язку з політичними обставинами, наступ на цьому напрямі був призупинений. Основна увага була зосереджена на Східній Пруссії, де керівництво Радянського Союзу планувало поширити свій вплив, тому не хотіло допустити туди війська союзників по антигітлерівській коаліції. Одночасно нацистське командування намагалося скористатися моментом і відкинути Червону армію із зайнятих позицій на р. Одер.

9 березня 1945 р. значні сили ворога перейшли в наступ у районі Грос Нойкирх – 10 км південніше м. Козель, де перебував 248-й гвардійський винищувально-протитанковий артилерійський полк 11-ї гвардійської винищувально-протитанкової артилерійської бригади. Гвардії майор В.С. Петров уміло керував боєм, особисто перебував у бойових порядках полку. Атаку ворога було відбито [13].

15 березня 1945 р. після оборонних боїв 248-й гвардійський винищувально-протитанковий артилерійський полк перейшов у наступ, під час якого В.С. Петров підтвердив своє реноме – талановитого офіцера, умілого тактика та стратега. Під час бою бійці полку знищили понад десять вогневих точок противника та більше ста солдатів й офіцерів.

За поданням командира 11-ї гвардійської винищувально-протитанкової артилерійської бригади полковника І.В. Купіна, 7 квітня Василя Степановича втретє було представлено до нагороди орденом Червоного Прапора за успішні оборонні бої 9 березня та прорив 15 березня 1945 р. [8]. Для святкування часу не було, адже відбувалися завершальні битви війни, у яких Василь Петров не поступався своєму життєвому кредо – виконувати обов'язок із честю.

Упродовж 19 – 20 квітня 1945 р. у районі с. Ніски (Німеччина) підрозділи 248-го гвардійського винищувально-протитанкового артилерійського полку під безпосереднім керівництвом майора В.С. Петрова захопили вигідний плацдарм, із якого відбили декілька атак ворога, чим перешкодили противнику перерізати шосе Ротенбург-Ніски, по якому рухалися частини радянських військ до м. Дрезден.

Останній бій війни для Василя Степановича відбувся 27 квітня 1945 р. біля м. Дрезден. У напружений період бою він особисто підняв в атаку бійців своєї частини та сусідніх підрозділів. Під час бою ворожий снайпер поранив В.С. Петрова в обидві ноги [13]. Товариші командира хотіли вбити стрільця, але він наказав його відпустити. Пізніше у своїх спогадах В.С. Петров так пояснив своє рішення: «... Війна вже завершувалась, і смерть цього хлопця вже нічого не змінювала. По нашивці на його френчі було зрозуміло, що на фронті він з 1941 р. Ця людина пройшла всю війну, і коли до її закінчення лишилися лічені дні, він повинен був померти? Несправедливо...».

27 червня 1945 р. за виявлену мужність у завершальних боях Великої Вітчизняної війни майор В.С. Петров був удруге удостоєний звання Героя Радянського Союзу.

Акумулюючи висловлене, слід зазначити, що постать двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова унікальна не лише у вітчизняній історії, а й у світовій, адже відомі лише поодинокі випадки, коли після тяжкого поранення воїни поверталися до

бойових дій. Василь Степанович не лише повернувся, а й підтвердив, що він гідний високого звання офіцера. До кінця свого життя він не залишив улюблену справу – службу у Збройних силах України.

Джерела та література:

1. Автобіографія двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова. 07.12.1945 р. // Фонди Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років» (далі Фонди МКНМІВВВ). – КВ-222443.
2. Бойовий шлях 5-ї армії // МКНМІВВВ. – Архів відділу з вивчення бойових шляхів військових частин, з'єднань і подвигів Героїв Радянського Союзу.
3. Великая Отечественная война без грифа секретности. Книга потерь. Новейшее справочное издание / Г.Ф. Кривошеев, В.М. Андроников, П.Д. Суриков, В.В. Гуркин. – М.: Вече, 2009. – 384 с.
4. Военные кадры Советского государства в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. Справочно-статистические материалы / [ред. А.П. Белобородова]. – М.: Воениздат, 1963. – 623 с.; Горишняк В. Василий Петров: лишь 40 лет спустя я узнал о решении Сталина оставить меня пожизненно в армии... / В. Горишняк, Я. Нагойный // Факты. – 2002. – 24 июля.
5. Владимирский А.В. На киевском направлении. По опыту ведения боевых действий войсками 5-й армии Юго-Западного фронта в июне-сентябре 1941 г. / А.В. Владимирский. – М.: Воениздат, 1989. – 305 с
6. Герои Советского Союза: краткий биографический словарь в 2-х т. – Т. 2 / Пред. ред. коллегии И.Н. Шкадов. – М.: Воениздат, 1988. – 863 с.
7. Дважды Герои Советского Союза: альбом / В.С. Вуколов. – М.: Воениздат, 1973. – 248 с.
8. Двічі Герой Радянського Союзу В.С. Петров // МКНМІВВВ. – Архів відділу з вивчення бойових шляхів військових частин, з'єднань і подвигів Героїв Радянського Союзу.
9. Лемеха С. Минуле завжди з нами / С. Лемеха // Народна армія. – 2002. – 22 червня.
10. Лисниченко И. Распоров тяжелый китель дважды Героя Советского Союза генерала Петрова... / И. Лисниченко // Факты. – 2003. – 26 сентября.
11. Лисниченко И. Зачем мне сердце, если у меня нет руки и не будет ног? / И. Лисниченко // Факты. – 2004. – 15 апреля.
12. Лисниченко И. «Сколько племянница ни гадала нашему отцу, получившему на сына две похоронки... / И. Лисниченко // Факты. - 2004. - 17 апреля.
13. Лист нагородний – представлення до звання двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова // Фонди МКНМІВВВ. – КВ-222448.
14. Лист від фронтового товариша А.М. Берковського до двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова // Фонди МКНМІВВВ. – КВ-223157.
15. Лист від Героя Радянського Союзу І.В. Купіна до двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова // Фонди МКНМІВВВ. – КВ-223158.
16. Литвин В.М. Україна в Другій світовій війні (1939-1945) / В.М. Литвин. – К.: Лі-Терра, 2004. – 464 с.

17. Лысаковский Ю.Ю. Освобождение Украины. 1943–1944. Историко-статистическое исследование. / Ю.Ю. Лысаковский, В.Н. Нестеров. – К.; КВІО, 1995. – 232 с.
18. Одинец М. Пожизненно в строю / М. Одинец, И. Шатуновский // Правда – 1977. – 31 марта.
19. Освобождение городов: Справочник по освобождению городов в период Великой Отечественной войны 1941–1945 / Дударенко М.Л., Перечнев Ю.Г., Елисеев В.Т. и др. – М.: Воениздат, 1985. – 598 с.
20. Петров В.С. Прошлое с нами: Кн. 1 / В.С. Петров. – К.: Политиздат Украины, 1988. – 525 с.
21. Петров В.С. Прошлое с нами: Кн. 2 / В.С. Петров. – К.: Политиздат Украины, 1979. – 495 с.
22. Романовский С. Бог войны в одежде штатской? / С. Романовский // Собеседник – 1991. – № 9.
23. Рунов В.А. 1941. Первая кровь / В.А. Рунов. – М.: Яуза: Эксмо, 2009. – 512 с.
24. Список послужний двічі Героя Радянського Союзу В.С. Петрова. 04.03.1949 р. // Фонди МКНМІВВВ. – КВ-222442.
25. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941–1945 гг. : в 3-х т. – Т. 1 / А.А. Вовк и др. – К.: Политиздат Украины, 1958. – 387 с.
26. Чудов И.С. Дважды Герой Советского Союза Василий Степанович Петров / И.С. Чудов. – М.: Центральный музей Советской Армии, 1960. – 12 с.
27. Хмелев С. Нет на свете такой силы, которая могла бы одолеть силу Духа / С. Хмелев, В. Рябцев // Киевский вестник. – 2005. – 7 апреля.
28. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф 166. – Оп. 3. – Спр. 25. – 38 арк.

© **Владимир РУГАЛЬ**

ВАСИЛИЙ ПЕТРОВ: ИЗВИЛИСТЫМИ ДОРОГАМИ ВОЙНЫ

Рассматривается боевой путь дважды Героя Советского Союза Василия Степановича Петрова – уроженца с. Дмитровка Приазовского района Запорожской области, в Великой Отечественной войне.

Ключевые слова: В.С. Петров, артиллерия, Великая Отечественная война, артиллерийский полк, артиллерийская бригада, армия, фронт.

© **Volodymyr RUGAL**

VASILY PETROV'S MILITARY ACTIVITIES 1939–1945

The article deals with the period of Vasily Stepanovich Petrov's, twice Hero of the Soviet Union, born in Dmitrovka in Azov district of Zaporozhye region, and combatant way during World War II.

Key words: V. Petrov, artillery, the Great Patriotic War, an artillery regiment, artillery brigade, army.